

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

**ΑΠΟΦΑΣΗ**  
**ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ**

της προσφυγής αριθ. 35005/02  
που κατατέθηκε από τον È È  
κατά της Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας στις 27 Ιανουαρίου 2005 σε συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. TULKENS,

Κυρία E. STEINER,

Κύριο Κ. ΗΑΖΙΥΕΒ,

Κύριο D. SPIELMANN,

Κύριο S.E. JEBENS, *δικαστές,*

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*

Λαμβάνοντας υπόψη την πιο πάνω αναφερόμενη προσφυγή που κατατέθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2002,

Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την εναγόμενη κυβέρνηση και εκείνες που κατατέθηκαν σε απάντηση από τον προσφεύγοντα,

Αφού διασκέφθηκε, εκδίδει την πιο κάτω απόφαση:

#### ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ο προσφεύγων, κύριος Ε Ε , είναι ένας έλληνας υπήκοος που γεννήθηκε το 1940 και κατοικεί στην Αθήνα. Εκπροσωπείται ενώπιον του Δικαστηρίου από την κ. Ε. Σπανού-Λαμπροπούλου, δικηγόρο του Συλλόγου της Αθήνας. Η καθής Κυβέρνηση εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Β. Πελέκου, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

#### A. Οι συνθήκες της υπόθεσης

Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως εκτίθενται από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

Ο προσφεύγων είναι κύριος ενός οικοπέδου που βρίσκεται στις Αχαρνές, προάστιο της Αθήνας, συνολικής έκτασης 660 τ.μ. Ανήγειρε πάνω σε αυτό μία κατοικία 300 τετραγωνικών μέτρων.

Με ένα προεδρικό διάταγμα της 19 Μαρτίου 1990, με την οποία επικυρώθηκε μία κτηματολογική μελέτη, πολλά οικόπεδα, συμπεριλαμβανομένου και αυτού του προσφεύγοντος, εντάχθηκαν στο σχέδιο πόλεως της Αθήνας. Ως αντάλλαγμα, επιβλήθηκε στον προσφεύγοντα μία «εισφορά γης» ενός τμήματος του οικοπέδου του χωρίς αποζημίωση. Πράγματι, το άρθρο 8 του νόμου 1337/1983, το οποίο εισήγαγε το μέτρο της «εισφοράς γης», καθιέρωσε ένα τεκμήριο, σύμφωνα με το οποίο ένα οικόπεδο που εντάσσεται στο σχέδιο πόλεως αποκτά υπεραξία. Για τον λόγο αυτό, ο ιδιοκτήτης του πρέπει να παραχωρήσει στο Δημόσιο ένα τμήμα του εν λόγω οικοπέδου προκειμένου να ισορροπηθεί η τεκμαιρόμενη ωφέλεια και δεν έχει επομένως δικαίωμα αποζημίωσης.

Με την «πράξη εφαρμογής» της 21 Σεπτεμβρίου 1993, ο Νομάρχης επικύρωσε την εν λόγω κτηματολογική μελέτη. Ο προσφεύγων δεν άσκησε ούτε ένσταση κατ'αυτής της πράξης εφαρμογής, δικαίωμα που του παρείχε το άρθρο 12 § 5 του νόμου 1337/1983, ούτε αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Έτσι, η πράξη εφαρμογής κυρώθηκε και μεταγράφηκε στο κτηματολόγιο. Σύμφωνα με το άρθρο 12 § 7 (ε) του νόμου 1337/1983, κατέστη τελεσίδικη και αμετάκλητη.

Στη συνέχεια, ο προσφεύγων ζήτησε την αναθεώρηση της πράξης εφαρμογής, Στις 30 Σεπτεμβρίου 1994, ο Νομάρχης έκανε δεκτό το αίτημά του και έτσι η ιδιοκτησία του απαλλάχθηκε του επιδικίου μέτρου. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε με αίτηση του προσφεύγοντος, στις 19 Ιανουαρίου 1996 (νομαρχιακή απόφαση αριθ. 586/196/1996).

Στις 16 Μαρτίου 1996, ο κύριος του οικοπέδου, ο οποίος θα ωφελείτο από το μέτρο της εισφοράς γης κατέθεσε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μία αίτηση ακύρωσης της απόφασης αριθ. 586/196/1996. Στις 13 Δεκεμβρίου 2000, ο προσφεύγων παρενέβη στην διαδικασία για να υποστηρίξει το κύρος της προσβαλλόμενη απόφασης.

Στις 17 Ιανουαρίου 2001, το Συμβούλιο της Επικρατείας θεώρησε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 12 § 7 (ε) του νόμου 1337/1983, όπως ερμηνεύεται από την πάγια νομολογία του (και ειδικότερα τις αποφάσεις με αριθμούς 1730-1732/2000), η πράξη εφαρμογής της 21 Σεπτεμβρίου 1993 ήταν τελεσίδικη και δεν μπορούσε πλέον να ανακληθεί από την διοίκηση ούτε ακόμη και για λόγους νομιμότητας. Έτσι, το ανώτατο δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση αριθ. 586/196/1996, με την οποία ο Νομάρχης είχε κυρώσει την ανάκληση της πράξης αυτής (απόφαση αριθ. 242/2001). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 22 Μαρτίου 2002.

B. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο

Σύμφωνα με την υπουργική απόφαση 79881/3445 του 1984, η οποία καθορίζει τους όρους δημοσίευσης των πράξεων εφαρμογής, αυτές δημοσιεύονται διαδοχικά δύο φορές σε μία τοπική εφημερίδα, αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, καθώς και σε μία ημερήσια εφημερίδα της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ασκήσει ένσταση κατά των πράξεων αυτών μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών από την ημερομηνία της δεύτερης δημοσίευσης.

Στις 31 Δεκεμβρίου 2003, ο νόμος αριθ. 3212/2003 τέθηκε σε ισχύ. Σύμφωνα με το άρθρο 11 § 1 του νόμου αυτού, η διοίκηση μπορεί πλέον να ανακαλέσει μία πράξη εφαρμογής, ακόμη και μετά την κύρωσή της και την μεταγραφή της στο κτηματολόγιο.

#### ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

1. Επικαλούμενος το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας προσέβαλε το δικαίωμα πρόσβασής του σε δικαστήριο.

2. Επικαλούμενος το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, ο προσφεύγων παραπονείται εξάλλου για μία προσβολή του δικαιώματός του για σεβασμό της περιουσίας του.

#### ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ο προσφεύγων παραπονείται, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, ότι η άρνηση του Συμβουλίου της Επικρατείας να εξετάσει την βασιμότητα της υπόθεσης, για τον λόγο ότι η πράξη εφαρμογής της 21 Σεπτεμβρίου 1993 δεν επιδεχόταν κανένα ένδικο μέσο, προσέβαλε το δικαίωμά του για πρόσβαση σε δικαστήριο. Παραπονείται εξάλλου, υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρωτοκόλου αριθ. 1, για την στέρηση χωρίς αποζημίωση ενός μεγάλου τμήματος του οικοπέδου του, με εφαρμογή του μέτρου της «εισφοράς γης» που

προβλέπεται από τον νόμο 1337/1983. Υποστηρίζει ότι υπέστη σημαντική οικονομική ζημία.

Τα εφαρμοστέα αποσπάσματα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης έχουν ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δίκαιως (...) υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 έχει ως εξής:

«Έκαστο φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας του. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί της ιδιοκτησίας του παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προηγούμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα των Κρατών να θεσπίζουν τους νόμους που κρίνουν απαραίτητους για να ρυθμίσουν τη χρήση των αγαθών σύμφωνα με το γενικό συμφέρον και να εξασφαλίσουν την πληρωμή των φόρων ή άλλων συνεισφορών ή των προστίμων.»

Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ο προσφεύγων διέθετε πράγματι ένδικο μέσα η χρήση των οποίων θα του επέτρεπαν να ανατρέψει την κατάσταση για την οποία παραπονείται. Αφενός, θα μπορούσε να ασκήσει ένσταση κατά της πράξης εφαρμογής, σύμφωνα με το άρθρο 12 § 5 του νόμου 1337/1983 ή να καταθέσει μία αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας πριν να κυρωθεί και να μεταγραφεί στο κτηματολόγιο η επίδικη πράξη. Δεδομένου ότι ο

προσφεύγων παρέλειψε να ασκήσει αυτά τα ένδικα μέσα, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η αιτίαση η ελκόμενη από το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο είναι αβάσιμη και ότι η αιτίαση η ελκόμενη από το δικαίωμα του προσφεύγοντος για σεβασμό της περιουσίας του πρέπει να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων. Προς τούτο, η Κυβέρνηση προσθέτει ότι, χάρις στον πρόσφατο νόμο 3212/2003, ανοίγει πλέον μία νέα δυνατότητα στον προσφεύγοντα να αμφισβητήσει το συγκεκριμένο μέτρο.

Ο προσφεύγων αντικρούει τις θέσεις αυτές. Ισχυρίζεται ότι την εποχή των γεγονότων δεν είχε λάβει αμέσως γνώση της λήψης του επιδίκου μέτρου, εξαιτίας του συστήματος δημοσίευσης των πράξεων εφαρμογής, γεγονός που δεν του επέτρεψε να ασκήσει ένσταση μέσα στην σύντομη προθεσμία που προβλέπεται από τον νόμο. Υποστηρίζει επίσης ότι δεν προσέφυγε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας με σκοπό να κερδίσει χρόνο και χρήματα καθώς επίσης και για να μην επιβαρύνει τον ρόλο του ανωτάτου δικαστηρίου εισάγοντας μία διαδικασία που θα διαρκούσε έξι με επτά χρόνια. Υπογραμμίζει ότι δεν μπορεί να του καταλογιστεί το ότι θέλησε να επανορθώσει γρήγορα δια της διοικητικής οδού μία κατάσταση που τον ζημίωνε σημαντικά. Προσθέτει ότι, αν προσφύγει τώρα ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, όπως προτείνει η Κυβέρνηση, προκειμένου να επωφεληθεί των διατάξεων του νόμου 3212/2003, η διαδικασία θα διαρκέσει πολύ και, ακόμη και αν καταλήξει θετικά, η ζημία την οποία ήδη υπέστη δεν θα αποκατασταθεί ποτέ.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 35 § 1, δεν μπορεί να επιληφθεί παρά μόνον μετά την εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων και μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από την ημερομηνία της τελεσίδικης εθνικής απόφασης. Ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να εξαντληθούν τα εθνικά ένδικα μέσα πριν την κατάθεση μιας διεθνούς προσφυγής στηρίζεται

πάνω στην αρχή ότι το εναγόμενο Κράτος πρέπει να μπορεί καταρχήν να θεραπεύσει την επικαλούμενη αιτίαση με δικά του μέσα στο πλαίσιο της εσωτερικής έννομης τάξης του. Για να μπορέσουμε να θεωρήσουμε ότι τήρησε τον κανόνα αυτό, ο προσφεύγων πρέπει να ασκήσει τα ένδικα μέσα που είναι κανονικά διαθέσιμα και επαρκή για να του επιτρέψουν να επιτύχει την αποκατάσταση των παραβιάσεων που επικαλείται (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Buscarini και λοιποί κατά Αγίου Μαρίνου* [GC], no. 24645/94, § 26, CEDH 1999-I).

Εν προκειμένω, ανεξάρτητα από το ζήτημα του αν ο προσφεύγων έχει σήμερα την δυνατότητα να αξιώσει ενώπιον των αρμοδίων αρχών την επανόρθωση της επίδικης κατάστασης, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, την εποχή των γεγονότων, αυτός δεν έκανε κανονική χρήση των ενδίκων μέσων που το ελληνικό δίκαιο είχε θέσει στη διάθεσή του. Βεβαίως, μπορεί μερικές φορές να υπάρχουν ιδιαίτερες συνθήκες που απαλλάσσουν τον προσφεύγοντα από την υποχρέωση να εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα. Έτσι, αν και το Δικαστήριο μπορεί να δεχθεί ότι το σύστημα δημοσίευσης των πράξεων εφαρμογής σε συνδυασμό με την σύντομη προθεσμία που καθιερώθηκε από τον νόμο για την αμφισβήτησή τους δια της διοικητικής οδού, μπορούν να αιτιολογήσουν την παράλειψη του προσφεύγοντος να ασκήσει ένσταση κατά του επιδικού μέτρου, δεν μπορεί εν τούτοις να δεχθεί ότι τα έξοδα που σχετίζονται με την αίτηση ακύρωσης ή η εικασία αναφορικά με την διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, συνιστούν βάσιμους λόγους που να αιτιολογούν την παράλειψη του προσφεύγοντος να υπαγάγει τις αιτιάσεις του ενώπιον του ανωτάτου διοικητικού δικαστηρίου.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων δεν μπορεί να παραπονείται ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας του στέρησε το δικαίωμα πρόσβασής του σε δικαστήριο θεωρώντας το 2001 ότι η πράξη εφαρμογής της 21 Σεπτεμβρίου 1993

δεν επιδεχόταν πλέον κανένα ένδικο μέσο. Με άλλα λόγια, εφόσον ο προσφεύγων παρέλειψε να προσφύγει ενώπιον του ανωτάτου δικαστηρίου την εποχή κατά την οποία η εθνική νομοθεσία του παρείχε ένα τέτοιο δικαίωμα και μπορούσε ακόμη να ελπίζει μία ευνοϊκή έκβαση της διαδικασίας, η ευθύνη της επίδικης κατάστασης δεν μπορεί να καταλογιστεί στο Κράτος. Επίσης, για τους πιο πάνω εκτιθέμενους λόγους, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η αιτίαση του προσφεύγοντος η ελκόμενη από το δικαίωμά του για σεβασμό της περιουσίας του δεν πληροί τις προϋποθέσεις του παραδεκτού που προβλέπονται από το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης.

Έπεται ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 § 1 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

*Κηρύσσει* την προσφυγή απαράδεκτη.

(υπογραφή)

Søren NIELSEN

Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου

εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 21 Φεβρουαρίου 2005

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουσόπουλος